NIS2

Nová směrnice o kybernetické bezpečnosti a její dopad do regulace kybernetické bezpečnosti v ČR

NÚKIB

Národní úřad
pro kybernetickou
a informační
bezpečnost

14. září 2022
TLP: CLEAR

Vladěna Sasková
Odbor regulace
NÚKIB

Disclaimer

- *Ačkoli již byla v rámci unijního legislativního procesu nalezena předběžná shoda ohledně budoucí podoby směrnice NIS2, finální text směrnice dosud nebyl schválen a publikován v Úředním věstníku Evropské unie. Výsledná podoba směrnice se tedy ještě může měnit.*
- *Informace publikované v této prezentaci vycházejí z posledních veřejně dostupných verzí směrnice a mohou být do budoucna upraveny v závislosti na finální podobě textu.*
- *Prezentované informace mohou obsahovat plány a úvahy prezentujícího.*
- *V rámci legislativního procesu mohou prezentované závěry projít změnami.*

Osnova

- Shrnutí NIS1
- Vývoj NIS2
- Obsah NIS2 a její dopady do regulace KB v ČR
  - Koho se budou povinnosti týkat
  - Jak budou vypadat povinné osoby
  - Bezpečnostní opatření
  - Incidenty a jejich hlášení
  - Určování povinných osob a komunikace s NÚKIB
  - Kontrola plnění povinností
  - Sankce
  - Národní a mezinárodní spolupráce
  - Další specifické změny

Směrnice NIS 1

Směrnice NIS 1 (2016):

- Zavedla mimo jiné povinnost:
  - Zavést opatření pro bezpečnost sítí a informačních systémů
  - Přijmout národní strategii KB
  - Zavést vnitrostátní regulátory a týmy CSIRT
  - Určit provozovatele základních služeb
    - Odvětví – energetika, doprava, bankovnictví, inf. fin. trhů, zdravotnictví, vodní hospodářství, digi. infrastruktura
  - Definovat poskytovatele digitálních služeb
    - Typově se jedná o vyhledávače, on-line tržiště, cloud computingu

- V ČR plně implementováno od 2017, některé oblasti byly implementovány již první verzí ZKB od roku 2015

Vývoj vyjednávání NIS2

- Aktuální stav a časový odhad legislativního procesu:

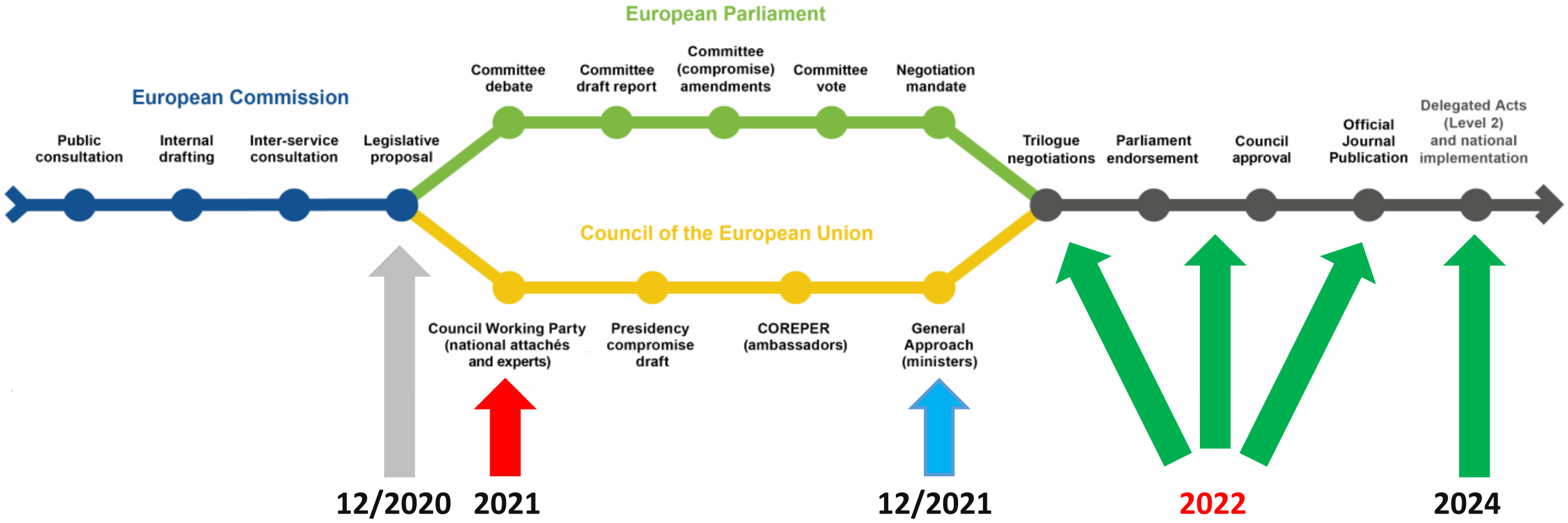

- Shoda s EP nalezena, finalizován text, **publikace plánována v 4Q 2022** (transpoziční lhůta 21 měsíců)
- Transpozice do národního práva se předpokládá v polovině roku 2024

Nejvýznamnější **neregulační** (policy) změny v NIS2

- Povinné přijetí konkrétních politik KB
- Zpráva o stavu KB v Unii
- EU-CyCLONe
- Vzájemná dobrovolná hodnocení (peer review)
- Coordinated Vulnerability Disclosure (CSIRT jako možný zprostředkovatel a koordinátor)
- Registr zranitelností vedený ENISA
- WHOIS databáze (domain name registration data, koordinuje stát)
- Koordinované posuzování rizik kritických dodavatelských řetězců v EU (obdobně jako 5G Toolbox)
- Větší zapojení Evropské komise do sjednocení regulace v členských státech (např. formou jednotných metodik pro zavádění bezpečnostních opatření nebo jednotných formulářů pro hlášení incidentů).
- Možnost povinně vyžadovat certifikace kybernetické bezpečnosti

Nejvýznamnější **regulační** změny v NIS2

- Rozšíření počtu povinných osob (odhady hovoří o nejméně 6 000 soukromých i státních organizacích)
  - rozšířením regulovaných odvětví (např. odvětví odpadového hospodářství),
  - rozšířením stávajících regulovaných odvětví o nové regulované služby (např. stávající odvětví digitální infrastruktury o nové regulované služby cloud computingu),
  - změnou způsobu identifikace povinných osob (primárním kritériem pro zařazení do regulace bude velikost organizace);
- Povinné vzdělávání vrcholového vedení organizace
- Podrobnější požadavky na vedení registru internetových domén nejvyšší úrovně a činnost registrátorů;
- Větší důraz na sdílení informací mezi povinnými organizacemi;
- Prohloubení spolupráce mezi regulátorem a povinnými organizacemi;
- Významné zvýšení pokut za nedodržení uložených povinností (nově se stanovuje úroveň pokut až ve výši 2 % celkového obratu společnosti nebo 10 milionů EUR).

Koho se budou nové povinnosti týkat I.

- Okruh odvětví regulovaných NIS2 je uveden v přílohách I a II.
  - Směrnicí je regulováno cca 60 služeb v 18 odvětvích
- Regulace se netýká každého v daném odvětví – musí splnit kritéria:
  - organizace poskytuje alespoň jednu službu uvedenou v přílohách směrnice, a zároveň
  - je středním nebo velkým podnikem, tedy zaměstnává 50 a více zaměstnanců, nebo dosahuje ročního obratu nebo bilanční sumy roční rozvahy alespoň 10 milionů EUR (zhruba 250 milionů CZK).
- **!** Přičítání velikosti dalších organizací k velikosti mé organizace v rámci kategorií tzv. partnerských nebo propojených podniků.
  - Např. dceřiná společnost, která by sama o sobě byla velikostí malým podnikem, bude při připočtení velikosti mateřské společnosti středním nebo velkým podnikem

Koho se budou nové povinnosti týkat II.

- Velikost organizace ≠ jediné kritérium
- Další kritéria:
  - Společnost je jediným poskytovatelem služby, která je nezbytná v členském státě ze sociálního nebo ekonomického hlediska
  - Společnost je poskytovatelem služby, jejíž narušení by mohlo mít významný dopad na veřejnou bezpečnost nebo zdraví osob
  - Společnost je poskytovatelem služby, jejíž narušení by mohlo vyvolat významné riziko, zejména s přeshraničním dopadem
  - Společnost je určena povinnou osobou podle CER (kritická infrastruktura)

Jak budou vypadat povinné osoby

- 2 režimy (kategorie) povinných osob:
  - ESSENTIAL – přísnější požadavky
  - IMPORTANT – mírnější požadavky
- Do režimu „essential“ spadá taková organizace, která poskytuje některou ze služeb uvedených v příloze I směrnice, a zároveň je velkou organizací.
- Do režimu „important“ spadá střední organizace, jejíž služba je uvedená v příloze I, nebo střední a velká organizace, jejíž služba je uvedená v příloze II.

		Příloha NIS2	
		I	II
Velikost organizace	Velká	**ESSENTIAL**	**IMPORTANT**
	Střední	**IMPORTANT**	**IMPORTANT**

Výjimky – některé organizace jsou zařazeny do režimu essential bez ohledu na velikost:

DNS, registr internetových domén nejvyšší úrovně, veřejná správa, případně dle národní implementace

Bezpečnostní opatření I.

- Cíl směrnice = zajistit aby organizace zaváděly preventivní kroky k posílení své kybernetické bezpečnosti = zavést bezpečnostní opatření
  - okruhy mají být pro režimy „essential“ a „important“ přizpůsobeny tak, že povinnosti stanovené organizacím v režimu „important“ budou méně přísné než v případě režimu „essential“
- Pravomoc Evropské komise kdykoliv v budoucnu upřesňovat technicky a metodicky výše uvedené okruhy
- Do budoucna možnost pro Evropskou komisi a Českou republiku stanovit, že povinné osoby mají mít pro svou službu certifikaci nebo mají využívat pouze certifikované produkty, služby nebo procesy
  - certifikace by mohla dokládat nebo nahrazovat plnění bezpečnostních opatření

Bezpečnostní opatření II.

- Směrnice stanovuje okruhy bezpečnostních opatření, které mají členské státy rozpracovat ve svých právních předpisech a uložit je budoucím povinným osobám:
  - Analýza rizik a politiky bezpečnosti informací;
  - Zvládání incidentů;
  - Kontinuita činností (tj. business kontinuita), přičemž směrnice tento okruh ještě rozvádí o příklad zálohování, zotavení (disaster recovery) a krizové řízení;
  - Bezpečnost v rámci dodavatelského řetězce;
  - Bezpečnost v rámci pořízení, vývoje a údržby systémů;
  - Politiky a postupy pro hodnocení účinnosti bezpečnostních opatření (tj. audit);
  - Praktiky základní počítačové hygieny a vzdělávání v oblasti kybernetické bezpečnosti;
  - Politiky a postupy týkající se využívání kryptografie a tam, kde je to vhodné, také šifrování;
  - Bezpečnost lidských zdrojů, řízení přístupů a aktiv;
  - Využívání vícefaktorového ověření identity, bezpečných komunikačních nástrojů a nástrojů pro nouzovou komunikaci.

Incidenty a způsob jejich hlášení I.

- Incident = jakákoli událost, která ohrožuje důvěrnost, dostupnost, integritu a autenticitu uložených, přenášených nebo zpracovávaných dat nebo služeb nabízených nebo dostupných prostřednictvím sítě a informačních systémů
- Essential i Important jsou povinny hlásit takové incidenty, které mají významný dopad
- Významný dopad:
  - incident způsobil nebo může způsobit vážné provozní narušení služby nebo finanční ztráty pro dotčený subjekt
  - incident ovlivnil nebo může ovlivnit jiné fyzické nebo právnické osoby, způsobuje značné materiální i nemateriální ztráty
- Zavádí se pojem „rozsáhlý kybernetický incident“ = incident, který překračuje schopnosti členského státu na něj reagovat, nebo má významný dopad na nejméně dva členské státy

Incidenty a způsob jejich hlášení II.

- Important i essential mají povinnost:
  - Oznamovat incident bez zbytečného prodlení, nejpozději do 24 hodin od jeho zjištění
  - Obsahem prvotního hlášení by měly být základní známé údaje, především to, zda je incident způsoben nezákonným jednáním nebo má přeshraniční dopad
  - Tyto informace by měly být co nejdříve, avšak nejpozději do 72 hodin, zpřesněny
  - Po tomto úvodním hlášení může příslušný tým CERT sám iniciovat žádost o doplnění informací
  - Do jednoho měsíce od prvotního hlášení má organizace zaslat také finální hlášení, které by mělo obsahovat informace o tom, co bylo podstatou incidentu a jaká opatření byla následně přijata
    - Pokud by tou dobou ještě incident nebyl vyřešen, má organizace za úkol informovat tým CERT o vývoji celé věci a zaslat finální hlášení do jednoho měsíce od vyřešení incidentu

+ dobrovolné hlášení dalších incidentů, kybernetických bezpečnostních událostí a významných kybernetických hrozeb

Registrace a komunikace s NÚKIB

- Co je potřeba změnit na vnitrostátní úrovni:
  - Určování povinných osob
  - Hlášení incidentů
  - Komunikace s Úřadem
  - Sdílení informací o zranitelnostech

- Potřeba elektronizace a automatizace úkonů

- Vznik jednotného systému pro:
  - Registrace/samourčení povinné osoby
  - Hlášení incidentů – nejen NÚKIBu, ale i dalším (ÚOOÚ, ČTÚ)
  - Sdílení informací o známých zranitelnostech a hrozbách

Kontrola plnění povinností

- Při výkonu kontroly u organizací v režimu „essential“ a „important“ může NÚKIB zejména:
  - vydávat nápravná opatření;
  - nařídit organizacím, aby přestaly s chováním, které není v souladu se zákonnými povinnostmi
  - nařídit organizacím, aby svá bezpečnostní opatření nebo procesy stanovené k hlášení incidentů konkrétním stanoveným způsobem a ve stanovené lhůtě uvedly do souladu s požadavky;
  - nařídit organizacím, aby informovaly fyzické nebo právnické osoby, kterým poskytují služby nebo činnosti, které jsou potenciálně ovlivněny významnou kybernetickou hrozbou, o povaze hrozby, jakož i o případných ochranných nebo nápravných opatřeních, která mohou být přijata touto fyzickou nebo právnickou osobou (osobami) v reakci na tuto hrozbu;
  - nařídit organizacím, aby v přiměřené lhůtě provedly doporučení poskytnutá na základě bezpečnostního auditu;
  - nařídit organizacím, aby specifikovaným způsobem zveřejnily aspekty neplnění povinností, pokud by takové zveřejnění ovšem nevedlo k poškození dané organizace;
  - uložit správní pokuty vedle opatření uvedených výše nebo namísto nich.

Sankce a donucovací prostředky

- Nejpodstatnější změny oproti dosavadní úpravě:
  - Pozastavení licence k poskytování služby, odebrání certifikace
  - Dočasný zákaz výkonu řídící funkce fyzické osobě v regulované organizaci
  - Stanovení výše pokut:
    - Pro IMPORTANT – horní hranice 7 miliónů EUR nebo 1,4 % ze světového obratu (co je vyšší)
    - Pro ESSENTIAL – horní hranice 10 miliónů EUR nebo 2 % ze světového obratu (co je vyšší)

Národní a mezinárodní spolupráce

- Významným tématem NIS2 je posílení a prohloubení mezinárodní spolupráce
  - Mezinárodní spolupráci požadovala už NIS1, ale reálně to moc nefunguje
- Směrnice NIS2 požaduje:
  - Zřizování komunit kybernetické bezpečnosti – platforem pro výměnu informací mezi organizacemi
  - Spolupráci relevantních úřadů
    - NÚKIB, ÚOOÚ, MV, GŘ HZS, CERTs
  - Sdílení informací o hrozbách a rizicích nejen mezi organizacemi ale i mezi státy
    - Sítě CSIRTs, Cooperation group, Síť styčných organizací pro řešení kybernetických krizí (European Cyber CrisesLiaison Organisation Network - EU-CyCLONe)

Další specifické úpravy v ČR

- Opatření – varování, reaktivní a ochranné opatření
- Stav kybernetického nebezpečí
- National risk assessment
  - Směrnice NIS2 zavádí pojem národního řízení rizik, na základě kterého by se daný členský stát měl rozhodovat o doplňujících kritériích pro zařazování osob mezi ty, na které se bude regulace vztahovat

Dotazy?

Děkuji za pozornost!

regulace@nukib.cz

Více na:

nis2.nukib.cz